

Матвеев В. О.

Роль містичних рухів і сект в збереженні генетичного зв'язку християнства з східними релігійними традиціями в контексті формування нової духовності

Аналізується актуальність містичного досвіду в сучасних умовах формування єдиної людської світової організації. Розвивається думка про те, що християнство розвивалося в тісному генетичному зв'язку з східними релігійно-філософськими системами і ця єдність зберігалася в містичними системами. За приклад береться ісихазм, секта катарів та орден розенкрейцерів.

Минуле ХХ ст., особливо його другу половину, можна розглядати як початок нової епохи, епохи єдиної людської світової цивілізації, що почалася формуватися з процесу світової інтеграції у всіх напрямках — економіці, політиці, культурі. Іншими словами, пройшовши довгий етап протиріч, що доходили до антагонізму у вигляді революцій, світових війн, расової дискримінації, тероризму, людство починає усвідомлювати необхідність пошуку нової альтернативної світоглядної парадигми, в основі якої повинні лежати толерантність, взаємоповага і діалог культур.

Одним з шляхів формування подібної парадигми автор даної статті бачить в розкритті глибинних, так званих, езотеричних основ християнства і дослідження його зв'язку зі східними системами, котрий офіційна християнська церква, виступаючи в ролі апологета унікальності християнського вчення, зазвичай, завжди замовчувала.

Християнство, як відомо, зародилося в східних провінціях римської імперії і в процесі свого становлення ввібрало в себе основи іудаїзму, релігійні уявлення пов'язані з східними містеріальними культурами Стародавнього Єгипту, Месопотамії і Греції, гностицизмом, а також засадами греко — римської філософії (стоїцизму, платонізму та неоплатонізму)

Як вказує один з дослідників християнства, Е.Торчинов, християнство виступило в якості плавильного горна, в якому переплавлялося вся культурна і релігійно — філософська спадщина середземноморського світу, створюючи новий синтез, що однак не зводився Саме цей синтез зберіг основи культурної спадщини античності, посіявши сім'я, з котрого проросла нова європейська, романо — германська і візантійсько — слов'янська цивілізація [1, 459].

Так само не можна не погодитися з іншим висловом даного дослідника: «...теологія нового Завіту не тільки не тотожна теології нікео — константинопольського Символу віри і отців церкви, але й взагалі має з

нею досить мало спільного» [1,460]. Дійсно, до утворення Церкви з відповідною їй ортодоксією і Символом віри раннє християнство являло собою вельми широкий спектр поглядів на життя, діяльність і вчення Ісуса Христа. Було також і багато течій містичного та гностичного християнства, що включали християнські школи містерій, що були засновані на езотеричних засадах вчення Ісуса.

Подібно до східних вчень, де знання обов'язково передаються від учителя до учня через систему посвячень, християнство було усною традицією, що передавалася від апостолів до учнів, що залежало як від знань і досвіду кожного апостола, так і від здатності того чи іншого учня сприймати дане вчення. Догматики як такої ще не було, скоріше за все передавався сам дух вчення, а не засвоєння його букви. Як вказує Тау Малахі: «Першопочаткове християнство, по суті, було живим досвідом переживання присутності Світла (Христос), слова (Логос і мудрості (Софія) і в цьому сенсі являло собою живий досвід просвітлення [2,11].

Як відомо, спочатку друге пришествя Ісуса чекали буквально з дня на день і лише потім усна традиція почала поступатися місцем традиції письмовій. В той же час велика кількість письмових традицій робили акцент на досягненні містичного контакту кожного віруючого з Богом. Так в Посланнях св. Павла ми зустрічаємося не тільки з описом «екстатичних» станів самого Павла, але й із вказівками на те, що входження в транс давало можливість спілкування з «вищими силами», пророкувати від імені Бога, зцілювати тощо. Не викликає сумніву, що дана психопрактика відігравали вельми значну роль у житті ранніх християнських громад, на чолі котрих стояли харизматичні лідери.

Імператор Костянтин, який проголосив християнство в якості державної релігії, звичайно ж, відстоював свої власні інтереси як правителя імперії, тому зібраний під його егідою в Нікеї собор, був орієнтований ним на те, щоб доктрина і Символ віри відповідали задачам суспільно – політичного інструмента, посередництвом котрого можна було більш ефективно керувати Римською імперією. З тих пір, власне, і починається етап перетворення християнства містичного на християнство догматичне.

В той же час, всупереч традиційній християнській концепції, адепти та послідовники містичного християнства протягом тривалого часу розробляли, підтримували та поширювали езотеричне вчення, основою котрого являється індивідуальний духовний досвід конкретного віруючого. Реалізація цієї трасової культури відбувалася в містичних рухах і сектах, що завжди становило значний науковий інтерес і являється ще більш актуальною та вагомою проблемою історико – філософського дискурсу сучасності.

Дослідження феноменів містичного досвіду та містичної практики в традиції в подібних рухах може надати імпульс до пошуку нових антропологічних модусів існування особистості в світі, пов'язаного з необхідністю сучасного осмислення взаємодії раціональних та нераціональних складових різноманітних культурних дискурсів, а також в проведенні компаративістського аналізу східної та західної культурних традицій в аспекті самореалізації особистості.

Феномен містичного досвіду є унікальним історичним надбанням духовно – психологічного життя багатьох народів та цивілізацій. Особ-

ливого значення він набував в періоди соціальних трансформацій, пов'язаних з кризами і катаклізмами, переоцінкою цінностей та світоглядних орієнтирів. Це стосується і нашого сьогодення, особливо для країн пострадянського простору, які зустрічають немало труднощів при зміні ціннісних орієнтирів рухаючись в напрямку демократизації суспільства.

На даний час існує низка доробків дослідників, які аналізують містичні традиції в різноманітних релігійно – філософських системах. До закордонних учених можна віднести таких авторів як У.Джеймс, Р.Зенер, Е.Нойман, Р.Отто, У.Стейз, Д.Судзукі, У.Уейнрайт. До російських та українських вчених можна віднести О.Васильєва, О.Введенського, Ю.Завгороднього, І.Концевича, Л.Конотоп, В.Кравченко, Б.Кадомова, С.Курдюмова, О.Лосєва, В.Лоського, Я.Любимого, І.Мейєндорфа, П.Мініна, Г.Острогорського, О.Пліхтяка, І.Пригожина, І.Соколова, М.Стрельбицького, Л.Теліженко, Ф.Успенського, С.Хоружого, П.Флоренського, Б.Чичеріна, О.Яцимирського.

З істориків філософії конкретні проблеми антропології розглядали В.Андрушко (проблема богопізнання в християнському неоплатонізмі та ісіхазмі), М.Кошуба (проблема людської свободи), В.Кушakov і Т.Чайка (онтологія святості в православній традиції), Б.Мак – Гінн (вчення про душу, проблеми пізнання), С.Хоружий (феноменологія аскетички), Дж.Гросс (проблема обоження), Досліджуючи дану проблему не слід забувати і доробки теологів, а не лише науковців: М.Лот – Бородін (проблема обоження), П.Мінін (головні напрями патристичної містики), М.Зарін (обґрунтування аскетизму, теологія любові), К.Шенборн (зв'язок антропології з христологією).

В той же час відчувається істотний брак досліджень з проблем встановлення зв'язку християнства з східними релігійно – філософськими системами та збереження цього зв'язку в містичних рухах та сектах. На думку автора публікації в цьому плані вельми корисними можуть бути розробки не лише науковців, але й представників теософії та містицизму: О.Блаватської, А.Безант, Йога Рамачаракі, Муамата Абхайя Ешбі, Тау Малахі та ін., зважаючи на те, що в епоху плюралізму вже не можна відкидати інші форми знання і сприймати в якості істинності лише одну науку.

Одною з таких містичних течій є ісіхазм (від грец. ісіхія – внутрішня тиша) – містична практика православ'я, яка за переказом бере свій початок від апостола Івана.

Послідовники ісіхазму за допомогою спеціальної практики переживали відчуття реальності буття Бога. Для цього вони особливим чином поєднували дихання з спеціальними позами тіла, проговорюючи при цьому молитву, подібно до індійських релігійних напрямів вважалося, що вищою молитвою є молитва безмовна, представники ісіхазму намагалися творити її не вустами, а духовним тілом, щоб вона безмовно звучала в грудях, розкриваючи в людині любов Ісуса до всього світу. Ісіхасты також практикували «освянення Фаворським Світлом» – входження в потік чистого світла і благодаті Духа Святого, що нагадує логічну практику. В кінці ХІХ – початку ХХ ст. поселення православних ісіхастів можна було зустріти в багатьох регіонах Російської імперії.

Аналізуючи назви, котрі використовували ісіхасты, наприклад, учні св. Григорія Палами Калліст та Гнат Ксантопули, неважко зробити

висновок про їх майже тотожність шляхів і прийомів духовної практики в індійській традиції. В «настановах ісихастам» перераховані синонімічні назви процесу сходження до Бога, тобто богореалізація: шлях розумний, діяння похвальне і споглядання правильне, глибока молитва, трезвіння розуму, розумне роблення, справа майбутнього віку, ангельське життя, небесне життя, божественна поведінка, країна живих, таємничі погляди, духовна трапеца найповніша, рай Богом створений, небо, небесне царство, Боже царство, морок вищий за світло, життя во Христі сокровенне, богобачення, обоження найприродніше.

Психопрактики ісихазма можна розділити на чотири групи [1,481].

1. «Непрестанна молитва», тобто постійне повторювання молитви («Господи, Ісусе Христе, помилуй мя»).

«Діяльна розумно – сердечна молитва здійснюється так: сядь на стільці до однієї пяді вишиною, зведи Розум свій з голови в серце, і утримуй його там: і звідтіля взивай розумно – сердечно: «Господи, Ісусе Христе, помилуй мя!» Утримуй при цьому і дихання, щоб не різко дихати, тому що це може розсіювати думки. Якщо побачиш, що виникають помисли, не сприймай їх, хоча б вони Були прості і добрі, а не тільки суєтні і нечисті. Утримуючи Розум в серці і закликаючи Господа Ісуса часто і терпеливо, ти скоро знищиш такі помисли, вражаючи невидимо Божественним іменем».

Можна зазначити, що використання «Ісусової молитви» не зацілювалося лише на формальному повторюванні, оскільки дана практика вела до задіявання всіх органів почуттів і не створювала дискомфорту від одноманітних дій. Аналізуючи процес молитви, можна виділити наступні елементи: зосередження, або занурення Розуму в Ісуса Христа з усуненням інших помислів; зміну молитовних слів, тобто приговорювання молитви як повної, так і скороченої; чергування молитов з читанням псалмів, зміна поз; ходіння перед Богом, так щоб завжди відчувати присутність Бога; засинання на одрі з Ісусовою молитвою; поєднання зовнішньої молитви з внутрішньою, тобто прохання у Господа допомоги до старання і одкровення в серці внутрішньої молитви.

2. «Зведення « розуму в серце.

3. Споглядання світлових феноменів (фотизмів) як несотвореного Фаворського Світла (згідно св. Григорію Паламі – божественних енергій). Дана практика у вищій мірі нагадує «йогу ясного світла», про яку вже згадувалося.

4. Психосоматичні методи (затримки дихання, специфічні пози, зосередження на певних ділянках тіла).

В ісихазмі важливу роль відіграло тіло людини. На необхідність зміцнення тіла вказував Св. Ісаак [3,121]. Тому ісихазм подібно до практики індійської йоги наполягав на необхідності преображення плоті, і не тільки в перспективі майбутнього всезагального Воскресіння, але і тут і зараз, в процесі богореалізації. «Тіло покликане разом з душою приймати участь в незречених благах майбутнього віку... і у тіла є досвідне осягнення речей божественних», – стверджував Григорій Палама. В межах цього вчення розгорнулася дискусія про те чи потрібно обмежуватися дуалізмом: дух є благим, а тіло – мерзеним, горне є чистим, а дольне – брудним, або, не відкидаючи його, прагнути до його подолання. Ця тема також була актуальною в полеміці між Григорієм

Паламою і його противниками (в першу чергу Варлаамом). Можна зазначити, що сутність даної дискусії (котра зачіпала і низку інших тем, наприклад, питання про природу Фаворського Світла) виходить за межі богослів'я і являється відображенням реакції ортодоксальної церкви на практики, котрі, як це прекрасно розуміли противники Палами, лежали, як і будь – які езотеричні практики, за межами православного в навіть християнського контексту. Дійсно, стрижнева мета ісихазму – «досягнення ангельського чину при житті», «сходження по духовній драбині» – суперечать постулатам догматичного християнства.

Неординарним фактом в історії еволюції християнство було також існування секти катарів або альбігойців. Катари, що були проголошені католицькою церквою єретиками, вважали себе істинною християнською церквою. Вони на відміну від ортодоксального християнства сповідували концепцію перевтілення душі і містичного єднання з Богом, котра була піддана анафемі на V вселенському соборі в 553 році. Їх віра утвердилася в Лангедоці в середині XII ст. До 1140 року катари створили церковну організацію зі своїми єпископами, літургією й віровченням. Оскільки їх центром було місто Альби, їх також називали альбігойцями.

Катари прагнули не лише до отримання вищих знань, які не відділяти від високої моральності. Вони поділялися на дві категорії: досконалих і віруючих. Досконалі, тобто ті, хто пройшов церемонію посвячення (консоламентум) виконували функцію священників. Досконалі вели аскетичне життя, так їм заборонялося вживати в їжу м'ясо, яйця, відносно риба ця заборона не діяла. Вони носили чорне вбрання з грубої тканини вели жебрацький спосіб життя, подорожуючи від міста до міста, пожертвувані їм кошти вони роздавали бідним, підтримуючи живих не тільки духовно, але й матеріально, практикували лікування.

На відміну від католиків, катари відводили видну роль жінкам. Їм дозволялося отримувати статус досконалих, хоча певна нерівність все ж зберігалася, так єпископів – жінок зазвичай не було. Жінки – катари знатного походження ставали досконалими після того, як у них підросли діти.

Вони відкривали гуртожитки для інших жінок – катарів, в котрій здійснювали обряди, навчали своїй вірі та лікували хворих [4,35]. В катарів, подібно до первісних християн не було церков, свої служби вони проводили в приватних будинках.

Церковні хроніки зображують катаризм як нездорову віру, роблячи акцент на відмові від євхаристії, віри у воскресіння мертвих і поклоніння хресту. Католицька церква звинуватила катарів в таких противних життю звичаях, як добровільне самогубство і відмову від дітонародження. Однак, згідно історичним відомостям, катари уклали шлюби, народжували дітей, і лише досконалі зберігали безшлюбність, подібно, до речі, до католицьких священників.

Більш вірогідною уявляється версія, за якою їх релігія була нічим іншим, як відродженням гностично – оригенівсько – аріанських ідей, котрі як вважала церква були викорчовані ще шістьсот років тому.

Очевидно, реінкарнація була невід'ємною частиною їх віри з самого початку. Подібно до брахманізму, де власне, вперше з'являється розгорнута концепція і перевтілення, катари вважали, що мета

перевтілення полягає в тому, щоб дати душам можливість втілитися в тілі досконалого (в брахманізмі — браміна) і, таким чином прийти до єдності з Богом.

Душі переходять з одної оболонки в іншу, поки не ввійдуть в «благу оболонку», тобто в тіло чоловіка або жінки, котрі прониклись Тим, що є благо вказується в одному джерелі [5,160]. В цьому тексті слова «прониклись Тим, що є блага» використані в індуїстському або гностичному сенсі і означають, що душа стала єдиним цілим з благом, або Богом. Це й було метою катарів.

Різні напрями як індійських релігійно — філософських шкіл, так і гностиків по різному уявляли собі скільки життів відведено кожній людині. Катарі також по — різному трактували цю проблему. Деякі вважали, що кількість втілень є обмеженою і якщо душа не знайде спасіння, то буде втраченою. Інші вважали, що можливість спастися продовжується по мірі необхідності. Подібно до індуїстської традиції катарі вважали, що душа може перевтілитися в тіло тварини.

Можна прослідкувати формування віри катарів від гностиків, оригеністів та аріан IV — V віків. Після того як імператор Костянтин та інші римські імператори почали переслідувати християнських «еретиків», ті перебралися на Схід — у Вірменію, а потім на Захід — в Болгарію.

Близько 950 року болгарський священик на ім'я Богоміл започаткував богомільство — віру, яка являла собою різновид ранньохристиянського містицизму. До XI ст. вона поширилась по всій Малій Азії. В XII віці богоміли покинули Болгарію і перейшли до Боснії, де їм було дозволено відкрито сповідувати свою віру. Богоміли розсилали своїх проповідників по всьому християнському світу. Вони мали вплив на знатні сім'ї в Константинополі, включаючи патріарха, а також у візантійських колоніях в Італії. Приблизно в цей час французькі хрестоносці мали можливість ознайомитися з основами богомільства і після повернення в Південну Францію, можливо у супроводі проповідників — богомілів, заснували катаризм. [5,154 — 159; 6,12 — 14,18 — 19].

Розглядаючи далі положення вчення катарів, можна провести й інші паралелі з гностицизмом, оригенізмом та аріанством. Катарі подібно до гностиків не поклонялися хресту, їх також звинувачували в прийнятті еретичних ідей Оригена, в тому числі й віри в те, що воскресіння не пов'язане з плоттю. Подібно до представників східних релігій, вони наполягали на особистому спасінні.

Подібно до аріан, вони вказували, що люди за своєю природою подібні до Ісуса і що їм назначено уподібнитися йому. Катарі вірили, що їм призначено досягнути духовної єдності, коли душа з'єднається з Духом, котрий вона покинула на небі.

Однією з головних священнодійств в катарів, як і в богомілів був консоламентум — прийняття Святого Духу, під час якого досконалий покладав руки на голову віруючого. Ця церемонія зазвичай здійснювалася лише один раз в житті віруючого. Після чого віруючий уже вважався досконалим і повинен був вести життя досконалого. Вважалося, що отримавши консоламентум за життя, віруючий уникне перевтілення і залишиться в єдності з цим Духом, а після смерті одягнуться в одяг Христа і займуть місце поряд з Ангелами. Очевидно, що це за індійською термінологією є богореалізація або обоження — за ранньохристиянсь-

кою. Як відомо, ідея обоження характерна для гностицизму, оригенізму та аріанства. Катари також розвивали цю ідею, розглядаючи її подібно до індійських релігійно – філософських шкіл з ідеєю реінкарнації.

Богомілі й катари зберегли навіть зберегли текст під назвою «Видіння Ісайї», написаний євреями – християнами в другому столітті. Він розповідає про подорож Ісайї в небесному Царстві і його перетворення в ангела. Манускрипт не тільки описує сходження Ісайї на небо, Але й закликає читача послідувати ним.

Ісайя сповіщає, що, за словами ангела, повернувшись на небо після смерті, він буде носити духовне вбрання, небесний покров. І тоді він стане «рівний ангелам, котрі (перебувають) на сьомому небі». Ісайя ясно дає зрозуміти, що інші можуть повторити його долю. Він радіє думаючи про те, що «ті, хто любить Всемогутнього і Його Возлюбленного [Сина], піднімуться після своєї смерті туди [на сьоме небо] через ангела Святого Духу» [7,167].

Там вони отримають вбрання, престол і вінець слави. В іудейському містицизмі одягнутися у вбрання, отримати вінець і сісти на престол – було символом союзу з Богом.

Як вказують історики, катари, очевидно, зберегли і певні ранньохристиянські обряди. Це дає додаткові свідчення про те, що вони продовжували лінію езотеричного християнства.

Рух катарів припинився в 1310 році, коли інквізиція вислідила і спалила останнього катарського проповідника у Франції. В той же час рух катарів за лишив помітний слід в історії розвитку християнства.

Боротьба офіційної церкви в епоху Середньовіччя з різними ересями і містичними напрямками, привела до того, що вони ставали все більш законспірованими. Одним з таких таємничих рухів, який розвивав східний містицизм на західному ґрунті був орден розенкрейцерів, який існує й понині. Всього на даний час в світі нараховується близько 60 тисяч розенкрейцерів всіх можливих груп і течій цього релігійного руху [8,2]. З країн СНД найбільш популярними вони є в Росії, «Міжнародна Школа Золотої Розенкрейця регулярно проводить свої лекції і зустрічі в Бібліотеці іноземної літератури імені Рудоміно (Москва).

Віровчення розенкрейцерів є складним і еkleктичним, в ньому містяться положення спиритизму, астрології, реінкарнації, східних релігій тощо. Джош Макдауелл и Дон Стюарт відносять розенкрейцерів до розряду окультних груп [9,221 – 224]; Ірвін Робертсон вважає, що розенкрейцери мають зв'язок з іншими релігіями, зокрема індуїзмом і буддизмом [10,167 – 168]. В своїй «Енциклопедії американських релігій» Дж. Гордон Мелтон розглядає розенкрейцерів в розділі під назвою «Медіуми і групи «Нового віку» [11,177 – 183].

Як вказує Менлі П.Холл [12,317 – 319]. Маніфест розенкрейцерів під назвою «Fama Fratemitatis» («Слава Братства»), як вважається, був написаний в 1610 році, але був опублікований в 1614 році, хоча деякі авторитети вказують на більш раннє видання. Маніфест «Fama Fratemitatis» починається з нагадування про благість і милосердя Бога і попереджає інтелігенцію, що з – за її егоїзму і жадібності люди слідує за брехливими пророками і відвертаються від справжнього знання, котре Бог в своїй благосні відкриває їм. Тому потрібна реформація, і Бог сподвигнув на неї філософів і мудреців. Для того, щоб полегшити здійснення цієї реформації, таємничача людина, Котру величають, Його

Високість, Просвітлений Отець С.Р.С., німець за походженням, знатного походження, але сам людина бідна, заснував «Секретне товариство Троянди і Хреста». С.Р.С. попав в монастир п'ятирічною дитиною; через певний час, будучи незадоволеним тамтешнім рівнем освіти, вирішив приєднатися до одного з членів Святого ордену, котрий відправився в паломництво в Святу землю, навчався в Дамаску і містичному місті Дамкарі у містиків і кабалістів. Знаходячись там, С.Р.С. вивчив арабську мову і переклав на латину священну книгу «М». Повертаючись в Європу, він взяв цю дорогоцінну працю з собою.

Після трьохрічного перебування в Дамкарі С.Р.С. переїхав у Фес, де арабські маги могли посвятити його в ще більші таємниці. У Фесі його навчили володіти стихіями.

Після двохлітнього перебування у Фесі С.Р.С. відплив в Іспанію, сподіваючись на теплий прийом у вчених мужів, але отримав лише глузування, Тут оповідання переривається, і говориться про те, що Парацельс, не будучи членом ордену рози і хреста, прочитав таку книгу «М» і почерпнув з неї стільки, що став найзнаменитішим лікарем того часу в Європі. С.Р.С. повернувся в Німеччину і побудувавши будинок, де він міг проводити свої дослідження, вів усамітнений спосіб життя.

Після п'яти років усамітнення він вирішив поновити зусилля в боротьбі за реформацію наук і мистецтв свого часу, на цей раз за допомогою декількох довірених друзів. Він покликав трьох ченців з монастиря, де пройшли його юнацькі роки, взяв з них клятву зберігати секрети, котрі будуть йому довірені і котрі будуть записані ними під його диктовку для наступних поколінь. Ці четверо і явилися засновниками Братства Троянди і Хреста. Вони розробили секретний шифр і, як стверджує «Fama», величезний словник, в котрому знання були класифіковані. Вони почали роботу над трактуванням книги «М», але знайшли цю задачу заважкою, враховуючи той наплив хворих, що зверталися до них за допомогою.

Завершивши будівництво нового великого будинку, котрий був названий ними Домом Святого Духу, вони вирішили запросити Братство ще чотирьох чоловік, довівши таким чином число його членів до восьми, сім з них були німцями. Всі члени Братства не були одружені. Потім вони вирішили розлучитися і відвідати інші країни, не тільки для того, щоб передати своє вчення іншим, але також для порівняння його з іншими точками зору і для виправлення можливих помилок в середині їхньої власної системи.

Така коротка історія «Fama Fra – ternitatis», як її наводить Менлі П.Холл. Ті, хто сприймає її буквально, вважають С.Р.С. справжнім засновником Братства, котре, як вважали було засновано в 1400 році. В той же час, не було знайдено ніяких історичних свідчень, що підтверджують дану версію, як немає ніяких підтверджень, що С.Р.С. входив в спілкування з освіченими людьми Іспанії. Таємниче місто Дамкар ніколи не було знайдене, як немає свідчень, що в Німеччині було таке місце, де лікували незвично багато і успішно.

Дуже сумнівно, щоб він носив ім'я Християна Розенкрейця, тому, що ці дві людини ніколи не поєднувалися один з одним до публікації «Хімічного альянсу»

Інша версія вказує на те, що справжнім засновником ордену був німецький теолог Йоган Валентин Андреа. Крім того, деякі вважають,

що ця талановита людина реформувала товариство, що уже існувало, і котре було засноване ще відомим окультистом Генрі Корнеліусом Агриппою. Деякі вважають, що розенкрейцерство явилось результатом першої хвилі буддистської і брамінської культури в Європу. Нарешті, існує версія, що Товариство Троянди і Хреста було засноване в Єгипті в ті часи, коли ця країна передувала в галузі філософії, і що Товариство продовжувало містерії персів і халдеїв.

В Середні віки з'явилося немало трактатів, що претендували на те, що вони належать перу розенкрейцерів, але більшість з них була визнана підробками. І навіть ті літературні твори, що могли б претендувати на приналежність перу справжніх розенкрейцерів, являють собою лише фрагментарні звіти про діяльність ордену.

В своїй праці «Секретні символи розенкрейцерства» Ф.Гартман описує Братство як «секретне товариство людей, що володіли надлюдськими, якщо не надприродними, силами; говорять, що вони були здатними передбачати майбутні події, проникати в найглибші таємниці природи, перетворювати залізо, мідь, олово в золото, створювати еліксир життя, або універсальну панацею, за допомогою якої вони могли зберігати вічну молодість» [12,320].

Саме тіло людини розглядалося в якості алхімічної лабораторії і адептом розенкрейцерів могла стати людина, яка виконувала експеримент трансформацію основних металів невігластва в чисте золото мудрості і просвітлення.

Символом Братства розенкрейцерів було зображення троянди, розіп'ятої на хресті. Хрест часто зображувався таким, що стоїть на постаменті з трьох східців. Нерідко діяльність ордену символізувалася хрестом, що виростав з троянди. Вважається, що розенкрейцівська троянда була зображена на Круглому столі короля Артура.

Троянда, як вважають дослідники, є символом **йоні**, що асоціюється з народженням, принесенням плоду і чистотою. Те, що квітка розцвітає, розкриває свій бутон, явилось причиною того, що воно було обрано символом духовного розвитку. Червоний колір троянди символізує кров Христа, а золоте серце, що знаходиться в середині квітки, відповідає духовному золоту, прихованому в людській природі. Число пелюсток рівняється десяти, що являється натяком на досконалість цього піфагорійського числа. Троянда символізує серце, а серце завжди сприймалося християнами як емблема добродетелей любові і співчуття, так само, як природа Христа являється персоніфікацією цих добродетелей.

Багато хто з дослідників підозрювали, що троянда розенкрейцерів являється стилізацією єгипетського та індійського лотосу з тим же самим значенням, котре має цей більш стародавній символ. Хрест являється символом людського тіла, і два символи — троянда і хрест — означають, що душа людини розіп'ята на тілі і тримається на трьох гвіздках. Цілком можливо, що розенкрейцівський символізм є продовженням єгипетського герметизму.

Вважалося, що адепти можуть навчити людину відособлюватися від фізичного тіла за її бажанням, допомагаючи їй підняти «троянду з хреста». Вони навчали, що духовна природа людини прив'язана до фізичної в певних точках, що символізуються «гвіздками» на розп'ятті; але трьома алхімічними ініціаціями, котрі проводилися в храмі троян-

ди і хреста, вони «висмикували» ці гвіздки і дозволяли божественній природі людини відірватися від хреста. Вони приховували ці процеси, за допомогою котрих відбувалося; все дійство, під трьома метафоричними виразами: «Відливка розплавленого моря», «Виготовлення діаманта троянди», «Отримання філософського каменю».

Братство звинувачувало християнську церкву в великому гріху отримання влади і нерозумного її використання, тому пророкувало її падіння. В той же час розенкрейцери з великою пошаною ставилися до Біблії, але пропонуючи шукати езотеричне знання, що задоване в ній. Є свідчення того, що розенкрейцери прагнули поновити інститути античних містерій в якості найпрямішого шляху посвячення людства в секрети вчення про вічне.

Таким чином, розглянуті містичні течії — ісихазм, катари, розенкрейцери відтворюють генетичний зв'язок християнства з східними релігіями та містеріальними культурами. Головне місце в них займає духовний досвід, котрий повинен привести адепта до просвітлення або до обожнення, через тілесно — духовний синтез з Богом (Абсолютом). Така медитаційна практика має як певні загальні прийоми та закономірності, так і є досвідом індивідуального шляху адепта. Духовний досвід, котрий повинен був вести до самореалізації, а в ідеалі — богореалізації людини, відігравав важливе місце в культурно — історичному розвитку людства. Криза технократичного суспільства з усіма породженими неконтрольованим розвитком науково — технічного прогресу глобальними проблемами сприяють посиленню інтересу до містицизму та його розповсюдженню. Тому наукове дослідження методів самореалізації, які пропонували і пропонують містичні релігійно — філософські системи, буде сприяти поглибленому розумінню феномену людини. Крім того, дослідження глибинних езотеричних основ християнства, які є притаманними містичним рухам, дозволять більш повніше сприймати християнство в контексті його взаємозв'язку зі східною релігійністю, що повинно, на думку автора статті, сприяти формуванню нової духовності, необхідної для вирішення глобальних проблем в сучасному світі.

Література

1. Торчинов Е.А. Религии мира: опыт запредельного. Психотехника и транс персональные состояния. — 4-е изд. — СПб.: «Азбука — классика», Петербургское Востоковедение», 2007. — 544 с.
2. Тау Малахи. Тайное учение Христа. — М.: РИПОЛ классик. — 224 с.
3. Хоружий С.С. К феноменологии аскезы. — М.: Изд-во гуманитар. лит., 1998. — 352 с.
4. Anne Brenon, «Les femmes cathares» (Paris: Librairie Academique Perrin, 1992), — 122 p.
5. Yuri Stoyanov, «The Hidden Tradition in Europe» (London: Penguin Books, Arkana, 1994).
6. Malcolm Lambert, «Medieval Heresy: Popular Movements from Bogomil to Hus» (N.Y.: Holmes and Meier Publishers, 1976).
7. «The Vision Which Isaiah the Son of Amoz Saw» 8:15, 7:23 in Charlesworth, «Old Testament Pseudepigrapha», 2:168.
8. Бери Гарольд Дж. Во что они верят. — М.: Ассоциация «Духовное возрождение», 1994. — 392 с.

9. *Josh McDowell, Don Stewart. Handbook of Today's Religions.* – San – Bernardino, CA: Here's Life Publishers, Inc., 1983.

10. *Irvine Robertson. What the Cults Believe.* 4th ed. – Chicago: Moody Press, 1983.

11. *Gordon Melton. The Encyclopedia of American Religions. Vol.2.* – Wilmington, NC: McGrath Publishing Company, 1978.

12. *Мэнли П.Холл. Энциклопедическое изложение масонской, герметической, кабалистической и розенкрейцеровской символической философии* / пер. с англ. В.Целищева – М.: АСТ: Астрель, 2005. – 478 с.

Матвеев В.А. Роль мистических движений и сект в сохранении генетической связи христианства с восточными религиозными традициями в контексте формирования новой духовности

Анализируется актуальность мистического опыта в современных условиях формирования единой человеческой мировой организации. Развивается мысль о том, что христианство развивалось в тесной генетической связи с восточными религиозно – философскими системами и это единство сохранялось в мистических системах. За пример берется исихазм, секта катаров и орден розенкрейцеров.

Matveyev V.A. The role of mystical movements and sects in preservation of genetic affinity between the Christianity and religious traditions of the Orient in the context of new spirituality

Analyses of vitality of the mystical experiences under the modern conditions for formation of a single world human organisation. Developed is the idea that the Christianity evolved in a close genetic affinity with the eastern religious and philosophical systems, and that that affinity is preserved within the mystic systems. The Hesychasm, Cathari sects and Rosicrucian Order are taken as examples.